

EDINOST

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko.

— ali to moč.

«EDINOST» izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vsako leto priložni 7 gl., za polu leta 3 gl. 50 kr., za četrt leta 1 gl. 75 kr. — Sama priloga stane 1 gl. 50 kr. za celo leto. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v tiskarni v Trstu po 25 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 15 kr. — Naravnost, reklamacije in inzerati pošiljajo Upravištvu, via Terrence, «Nova tiskarna».

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu «via Terrence» «Nuova Tipografia» vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inzerati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

O kmetijskem prašanju.

(Dalje).

Da se morejo torej državni stroški v redu obdržati, da se država vedno ne obdoljuje ter s tem v propad ne gre, mora se poprijeti jedinega sredstva, ki jej je na razpolaganja, namreč povišanja davkov. Državne potrebe v Avstriji, kakor tudi po drugih evropskih državah so ogromne, od kar so vse države uvedle iz previdnosti stalne vojske, ki stanejo ogromno stroškov. Zalaganje vojnih stroškov pa zahteva vzlasti od kmeta obilo žrtev: on mora v vojske dati najboljše svoje moči, lastne sinove, ki bi mu lahko na domu pri obdelovanju polja dosti pomogli; pri tem nosi on relativno največji davek.

Da se država propadanja kmetijstva obvaruje, ne da bi zemljišča s prevelicimi davki obteževala, da jim davke več kot mogoče olajšuje, morala bi gledati, da si na kak drug način dohodkov preskrbi. Mej družim se poslužujejo razne države, vzlasti pa Nemška in Francoska takozvane varstvene carine, namreč, oproste ali sicer majhen davek tirjajo od domačih pridelkov ter toliko večjega nakladajo na uvažano robo. *)

Tem potem pripreči se lahko konkurenca z ameriškimi in drugimi žiti, ki je osobito zadnja leta nadvladala ter se domačim pridelkom pomaga do boljše cene in razprodavanja. Le v tem, da naša vlada večjih davkov ne naklada na uvažana žita, tiči vzrok, da se domače blago ne more razprodati, čeprav ga je v deželi mnogo, kajti ne more tekmovati z unanjimi deželami, koje žito cenejše oddajajo.

Ali tudi v tem sredstvu, katero vlada lahko uporabi, da pride do večjih prihodkov, tiči svoja senčna stran ter čestokrat radite carine mora trpeti vsa

*) Varstvena mala carina obstoji tudi pri nas za žito in nekatere druge pridelke in izdelke. Ured.

dežela in osobito ubogi, ki je primoran bogatemu posestniku in pridelovalcu potrebni živež drago plačevati.

Tekmovanje je duša trgovini, brez njega zadnja skoraj ne more obstati; da bi le ne bilo sleparskih borz, od katerih so odvisne cene raznega blaga, ne kakor hočejo trgovci, ampak kakor hočejo borzni Judje, ki na drugo ne gledajo, nego na to, kako bi sebe bogatili ter ubozega v nič devali!

Države se tudi poslužujejo drugih virov prihodkov, da morejo državnim stroškom v okom priti, kakor n. pr. takozvanega monopola ali samorazprodaje. Pridelkom, koje država v monopolu ima, določuje sama višje ali nižja cene. Pri nas je n. pr. sol in tobak po istej ceni, po kateri država hoče, da se razprodaja.

V zadnjih sesijah nemškega državnega zbora je predlagal Bismarck, naj se v Nemški uvede samorazprodaja tudi nad alkoholom t. j. vsem žganimi pijačami. Predlog je skoraj pokopan. Sicer bi pa tak zakon pri nas bil potreben, ker morda z njim bi se vsaj nekoliko preprečila grozja razvada, ki je našla vhod tudi mej naše kmetstvo, kojemu razjeda moči in možgani ter ga moralno gonobi; — menimo namreč žgagnepitje, ki je tudi eden ne majhen vzrok propadanja kmetijskega stanu.

Iz vsacega je torej jasno, da je v sedanjem času nadvladal boj mej raznimi stanovi, boj mej bogatim in ubogim, tih sicer, ki pa bode prej ali slej odkrit in tem hujši vzplapola, ako se nižjemu kmetickemu in delalskemu stanu ne bode iskalo pomoči z dobrimi postavami in naredbami.

Zakaj je neki na dnevni red stopilo prašanje socijalistov? namreč, kako bilo mogoče družbene razmere tako vravnati, da bi se vsi stanovi kolikor možno dobro čutili, da bi se delalskemu stanu pomagalo do boljšega življenja, ako ne uprav radi raznih zakonov ki so hoteč si morda

korist doprinesiti, človeškim stanovom škodili ter njih stanje shujšali.

Sedanje socijalne razmere so res ozbiljne in kritične; povsod je to prašanje na površje prišlo, povsod so v skrbeh, kako bi preteči anarhizem preprečili, vladarske prestole ohranili pred dinamitom in pretenjem nemirnih socijalistov.

Prišel je čas, ko se posestniki bolj s silo trpe, nego radovoljno gledajo, čas, ko nižji takozvani delalski in kmetijski stau le z strani in črno gleda na bogatega posestnika ter mu v notranjosti srd nanj vre, vsa morala in vera pri tem stanu malo ali nič ne izda, le oborožena, stroga moč ga more pred nemiri in rabukami varovati: to je pa sad novodobne izgoje, novodobnih «učenkakov» ki, mesti ljudstvo k dobremu voditi ter iz njega dobre državljane in kristijane narediti, ščuvajo ga proti veri in posestvu, vero zasramujejo ter pravijo, da je zadosti, ako človek sam sebe za Boga ima!

Ni čuda, da je potem tako neuko ljudstvo, po raznih časnikarjih in knjižurah podpihovano, nemirno ter se le sili uklanja — ono ščasoma postane nezadovoljno tudi z istimi svojimi podpihovanci, ki so mu odvezeli še zadnjo iskrico vere, dušne človekove vodnice, ter se spravi nad bogatejši del ljudstva, pustošeč in ropajoč ter samo si pravico delajoč.

Kaj družega neki naj bi bil vzrok zadnjih nemirov v Londonu, na Francoskem, predlanijskim na Italijanskem in neštevilnih »štrajkov«, o kojih se dan na dan sliši? Še — celo zvitemu Bismarku je — jelo po glavi šumeti, kaj bode li z Nemčijo, ko ne bode moglo redarstvo več burnih socijalističnih elementov zadrževati ter jel je misliti, kako bi se nemirov obranil; zadnjič pa izpokal kar meni nič tebi nič Poljce z njih posestev, da jih kruha lačnim svojim podvrženem da.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Nadvojvoda Albreht v malo dneh nastopi pot skoz Dalmacijo v Bosno in Hercegovino; njegovo popotovanje ima zgolj vojaške namene.

Poslanska zbornica je 19. t. m. začela razpravljati proračun za leto 1886. Vpisalo se je 41 govornikov proti proračunu in 25 zanj; vsi pač ne pridejo na vrsto; uže prvi dan so govorili proti proračunu: Eligner, Hallovich in Pirquet, zanj pa: Rajč in Bertolini, Promber je interpeliral zaradi rabe vodije Kroith-a v moravskem deželnem šolskem svetu; Vrabetz pa zastran dostavnine poštinih nakaznic. 20. t. m. sta govorila Vošnjak in Dzieduszycki za proračun, Menger in Pacher pa proti njemu. Grof Goluchowski se je svojemu poslanstvu odpovedal.

Odsek za deželno brambo je 18. t. m. rešil §. 5. zakona o črnej vojski; ta §. govori o izvenrednej rabi črne vojske zunaj državnih mej in sklenilo se je, da se črna vojska v vojni sme rabiti le tedaj zunaj državnih mej, ako stojna vojska in vojaška mornarica, potem nademestna rezerva ne pokrivajo več zakonito določene števila orožne moči in sicer le za tisto dobo, dokler vojna potreba to neobhodno zahteva; potrebna moč pa se ima jemati le iz prvega sklica črne vojske. — V seji 19. t. m. pa je odsek sprejel ves zakon. Vlada poda v kratkem zakon, glede preskrbovanja vdov vojakov. Minister za deželno bran je v odseku objavil osnovo izvrševalnih predpisov k zakonu o črnej vojski.

Iz Vošnjakovega govora za danes posnemamo to le: Narod mora plačevati vedno večje davke, poljski pridelki pa v ceni vedno padajo, in valed tega preti kmetickemu stanu poguba. Slovenec je helot na Štajerskem tudi pod to vlado; mi nemamo slovenskih šol, ni slovenskih učiteljev za ljudstvo, v srednjih šolah se za slovenščino ne stori ničesar, slovenski sinovi se v Mariboru in Celji zatirajo; uprava in pravica se dela v nemškem jeziku in večkrat tudi po rezoni nemškega političnega prepričanja; porotne sodbe so v Celji sestavljene jedino le iz slovenskih nasprotnikov in slovenski narodnjak je uže »a priori obsojen. Govor-

PODLISTEK.

Málaviká in Agnimitra.

Indijska drama Kálidásova.

Na slovenski jezik preložil

dr. Karol Glaser.

(Dalje).

(Oba si ogledujeta prekrasno naravo).

Zdaj nastopi žalostna Málaviká).

Málaviká.

Skorej se sama pred seboj sramujem, da kralja ljubim, čigar srcé še ne poznam: kako bi tedaj premogla, dragej prijateljici o tem kaj javiti. Rada bi vedela, kako dolgo me bog ljubezni pusti v tem neznanem bolu (gre nekoliko stopinj naprej). Kam se naj napotim? (Premišljeva). Uže se spominjam. Kraljica mi je rekla: »Ker sem vsled nepazljivosti Gautamove pala iz zibalnice, me noge bole; zaradi tega izpolni ti željo zlatega ašoka: če razvevete v petih dneh, ti hočem milost skazati (zdihuje), da ti izpolnim tvoje želje. Tje hočem iti, kamor me kliče moj nalog, Bakulávaliká pa naj pride za menoj z

nanožnicami, med tem pa se hočem za nekaj časa prepustiti svojej tugi. (Hodi sem ter tje).

Vidušaka.

Glej, glej, tu pa je zdravilni sladkorček za našega prijatelja, ki se je preveč žganjice nalezel!

Kralj.

No kaj pa je?

Vidušaka.

Celo blizo tam se šeta Málaviká sama, žalostnega obraza v priprostej obleki.

Kralj (veselo).

Kaj praviš? Málaviká je blizu?

Vidušaka.

Gotovo.

Kralj.

Ko slišal sem od tebe, da preluba v bližini biva, oživel mi

Srce na novo je; saj tudi potovalec, če žela tare ga, z veseljem ti

Pozdravlja čaplje, ki naznanja mu,

Da bližnja reka mu krepčila da.

Kje je? Povej?

Vidušaka.

Ravnokar je stop la iz drevoreda, in se je napotila sem, kakor je videti.

Kralj.

Prijatelj, vidim jo.

Ta deklica je polnih bokov, šibka

Okoli srede in kipejih prs,

In lepe velike oči krasé

Jej lice; glej, kaj mično giblje se. Močno se je spremenila; to se takoj vidi, kajti

Obraz blede jej kakor čarakandu*)

Obleka njena je brez lepoteja;

Jazminu**) je celó enaka, ki

Začel mladike je poganjati.

Vidušaka.

Ljubezni bol tudi njo zlo tare, kakor tebe.

Kralj.

Samo iz prijateljstva do mene tako govoriš.

Málaviká.

Ašoka v svojej priprostej obleki in v svojem hrepenenju po nježnej lepi cvetki mi posnema mojo bol: na kamenitno klop v hladnej senci hočem sedeti in se pomiriti.

Vidušaka.

Si slišal, da je rekla, da jej srce hrepeni?

Kralj.

Iz tega še ne sklepam, da je tvoje mnenje utemeljeno, kajti

Spomladni veter, ki po zraku nosi

Mešče kuravakovih cvetlic,

Ki z nežno roso perje oživi

In mladim cvetkam novo moč deli,

*) Na katero cvetlico je pesnik mislil, se ne da določiti.

**) Jasminum multiflorum, ima mnogo strdi.

Ta lahni veter v sreču vzbuja rad

Želje če tudi vzroka ni za to.

Málaviká (sede).

Kralj.

Skrivja se tam zadi za ovijalnice.

Vidušaka.

Jaz uže vidim v duhu Iravatijo blizu.

Kralj.

Oroslan se ne boji krokodilov, če vidi blizu lotusovje.

Málaviká.

O moje srce, ne goji želj, ki se nemogo vresničiti; zakaj me trpinčiš?

Vidušaka (pogleda kralja).

Kralj.

Kakó to ljubim, draga, sama veš,

Zakaj da kopriš, mi seer ne javljaš;

Kdor tuhta in ugiblje, ta ne pride

Resnici vselej in celó do dna.

Pa mislim vendar da sem jaz predmet,

Po katerem hrepeni ti srčice.

Vidušaka.

Skorej boš rešen vseh dvomov. Tukaj le pride Bakulávaliká celó sama, katerej sem bil izročil glas o ljubezni.

Kralj.

Pa bo tudi mislila na naše prošnje?

Vidušaka.

Ta robska hči vender ne pozabi tako važne naloge.

(Dalje prih.).

nik konci svojega dolzega in temeljitega govora pričakuje, da vlada odpravi narodne krivice in da popravi, kar je zamudila.

22. t. m. je sprejela poslanska zbornica začasni proračun do konca meseca maja. Potem pa se je zopet nadaljevala splošna razprava o proračunu in sta za proračun govorila knez Alojzij Lichtenstein in Tonner, zoper proračun pa Pickert in Tomasčuk. Včeraj je bila zopet seja.

Schorschmidov jezikovni predlog hoče desnica zavreči. Tudi Poljaki nečeje v tej zadevi sporazumeti se z levčarji, ker vedo, da bi potem njih želja v državnem zboru ne podpirali niti Čehi niti Slovenci. Desničarji se sedaj bavijo v vprašanju, ali naj bi se v državnem zboru kar prešlo pri drugem branji o jezikovnem vprašanju na dnevni red, ali bi pa desnica sama predlagala nov jezikoven zakon. Ako se desnica odloči za poslednje, ta stvar še ne pride tako hitro na dnevni red, kajti odsek bi imel z novim jezikovnim zakonom mnogo dela. Ozirati bi se moral na razmere in potrebe posamičnih dežel. Nov zakon bi bil jako obširen, imel bi pa tudi pri raznih določbah mnogo izjem. Mi Slovenci bi želeli, če se izda tak zakon, da bi mu z raznimi izjemami ne vzeli vse veljave.

Društvo poljedelcev in gozdnarjev na Dunaji je poslalo poslanskej zbornici prošnjo, v kateri zelo nujno priporoča monopol na žganje. Prošnja naglašja, da je kmetijstvo v Avstriji trikrat do štirikrat tako obdačeno, kakor v sosednjih deželah, kar je vzrok, da se kmetije zadolžujejo. Državna modrost toraj velevala, da se kmetijstvu bremena zlahčajo.

Hrvatska regnikolarna deputacija zahteva nekda sledeče: Poslopja skupnih oblastev na Hrvatskem naj imajo madjarsko hrvatske grbe, a na njih se smejo razobesiti samo hrvatske zastave; pri pošti in železnicah se smejo nastavljeni samo take osebe, ki so zmožne hrvatsčine; a nobena naredba, ki se tiče Hrvatske, se ne sme izdati brez vedenja dotičnih hrvatskih faktorjev, kakor se je osnovalo finančno oskrbnitvo v Oseku, ki ni podrejeno Zagrebškemu finančnemu ravnateljstvu, dopisovanje mej ogersko vlado in Hrvatsko mora se vršiti samo v hrvaščini.

Vnanje dežele.

Mej bolgarskim knezom in velevladi je nastalo neko nasprotje zaradi njegovega imenovanja za generalnega guvernerja vshodnje Rumelije, knez se sklicuje na dogovor s Turčijo, vsled katerega se ima imenovati za vse življenje, velevladi pa zahtevajo, naj se imenuje le od pet do pet let. Ta zapreka še ni rešena, ker se knez neče udati, velevladi pa nečejo odjenjati in zaradi tega se tudi konferenca, ki ima konečno rešiti turško-bolgarsko prašanje, ni še sešla v Carigradu. — Meja mej Srbije in Bolgarije se je zopet odprla.

V Berlinu vedno bolj na dan stopajo socijalni demokrati. 19. t. m. so napravili zbor, ki je bil mnogoštevilno obiskan. Državni poslanec Bebel je v njem govoril, a policija je zbor razpustila; vsled tega se je zbrala velika množica, katero so le s trdom razkropili. Pričujoče uradnike je ljudstvo krepalo in led vanje metalo. Več izgreznikov so zaprli.

V Litvi so 19. t. m. tudi socijalisti razgrajali. Plenili so kavane, pobijali okna in klicali: »Smrt kapitalistom!« Policija in meščanska straža ste rabili orožje in mnogo je bilo ranjenih in nad sto zaprtih. Škode je več stotisoč frankov; več policijskih komisarjev, žandarjev in poveljnih meščanske straže so bili ranjeni.

V Belgiji, v mestu Jemappes so tudi po noči od 20. na 21. t. m. delavci razsajali, uneli se je boj mej njimi in žendarji ter je bilo več žendarjev ranjenih, deset delavcev pa so zaprli.

Na Angleškem še ni končana ministerska kriza; Gladstone si prizadeva, da pregovori Chamberlaina in Trevelyan-a, ki sta prosila za odstop, naj ostaneta v ministerstvu, a doslej je bilo vse njegovo prizadevanje zaman. Razvelastitvi grajšćinskih posestev, kar bi državo stalo 1400 do 2400 milijonov gold., ne upirata se sicer, ali s tem nista zadovoljna, da bi irski parlament dobil v roke kontrolo tega velikanskega zneska in potem toliko lažje

ševal zoper Angleško. Stanje angleške vlade je vsekako zelo kritično.

DOPISI.

Iz sežanskega okraja. (Ceste).

Vsakemu je dobro znano, da lepe in dobre ceste pospešujejo obrt in kupčijo, ter da je promet le na podlogi tega mogoč, ako ima v to ona sredstva, po katerih se more pridelke in izdelke izvažati in uvažati. Kder je pa obrt in kupčija, kder se bavi ljudstvo z umnim kmetijstvom, pravimo in tudi smelo trdimo: tu je dobro doma. Iz tega je toraj razvidno, da so gmotnemu napredku ceste jedne prvih, glavnih pospešil.

V tem okraju govorim le o skladovnih cestah.

Če vemo, kak načrt je predpisan za državne in skladovne ceste, da-si mora delo en in isti namen doseči, a da je glede projektovanih stroškov mej tema velika razlika, čuditi se mi je, iznenaden sem, ko potovaje opazujem, da ima Kras toliko lepih cest, koje morem z najboljšimi državnimi primerjati.

Gotovo, da je v to potreba resne volje, zdravih misli, krepkega postopanja, kakoršne vlastitosti prištevam v prvej vrsti cest. Odhodu sežanskemu, še več pa njega voditelju g. R. Mohorčiču, in ako jemljem v poštev še varčnost, dajem sl. cest. odb. najboljše spričevalo o delovanju.

Prav te dni so me napotila opravila v Trst in prav vesel sem bil, ugledavši uže zopet novo cesto, in sicer mej Krepkami in Prelovcem. S tem je storjen velik korak naprej v korist, kajti vozniki teško obloženi udarili so v Trst grede, vedno raje na Komen, nego skoz Stanjel, Dutovlje, da-si tudi so na onej poti imeli čisto komaj premagljivih ovir, s katerimi jim je preti nesrečni hrib.

Na tak način nam je rešeno ubogo blago, živina, potnikom pa je olajšana trudapolna pot, za kar si štejem v dolžnost na tem mestu izreči hvalo v imenu potnikov in voznikov ipavskih.

Kot se novo dodelane ceste drži po ravnam, le malo po malo se vzdiguje, kar je komaj znatno in kar tudi naravno mora biti, ker se pozneje sklopi z drugo prav tako cesto. Toraj skoro ravna črta, po planem, kar odlikuje in diči takak in enaka podjetja in pri čemur je treba zmirom pozor obračati.

Povpraševal in tudi sem zvedel, da je bil podvzetnik tega dela Kršar, zidarSKI mojster iz Skopega. Mož ta je mej svetom dokaj znan in slove tudi drugod kot dober poznavatelj zidarstva, G. načelnik je v tej osebi gotovo našel dobro moč, pridnega, zvestega in skrbnega delavca, pa poštenjaka.

Žal mi je, da se ne morem tako pohvalno izraziti o cest. odboru komenskem. Mej Koprivo in Skopim je ob cesti kamen, ki kaže z napisom mej oskrbovanja cest enega in drugega okraja. O tam naprej proti Stanjelu nisem več opazoval take rednosti, ko po cestah gornjega Krasa. Sem ter tja se vidi na tej cesti še velike zanemarjenosti, kakor je debelo kamenje, v časih pa tudi zemljo, mesto drobnega gruščja; toda prepričan sem, da se temu pride v okom, ko bodo kmetje plačevali tudi v tem okraju davek za gruščanje njihovih skladovnih cest.

Bolj ko to me pa bode v oči poprava ceste na Kremenjaku t. j. mej Koprivo in Kobiljem. Kar naravnost, brez ovinkov, naj povem, da je načrt jako slabo skovan. Začetek in konec projektovanega novega koščeka moral bi se, predno se jame delati, popolnem predgledati ker tako boče zdravo oko. ob enem se pa troški nad 100 gld. znižajo. Saj pravim, načrte delati ni igrača G. Š. v Pl. bi bil stvar menda boljše izpeljal; zakaj ne bi se bili potrudili k njemu? Upam pa, da mi sl. cestni odbor te opomnje ne vzame za zlo, ker jaz ne mislim pikati, nego koristiti, da se še za časa ta nedostatnost odpravi.

To govorim iz žalostnega prepričanja, da so se uže marsikdela delale ceste, ki so vsled nepremišljenega načrta zgubile vso veljavo in praznile po nepotrebnem ž-p. Tako n. pr. bode moral cest. odbor sežanski vendar enkrat pokopati nekoje ceste, ki so jih ranji predniki izdelovali. Slišim, da bo k malu volitev novega cest. odbora v Sežani. Za načelnika gotovo ne bo nobenih agitacij, kajti kedor pozna gosp. M., prizna mi, da nemajo za to nalogo sposobnejša moža od njega. Posebnih zaslug si je pridobil, ker je mitnica v Lokvi nastala po njegovem prizadevanju. Koje dohodki bodo toliko, da bodo Kraševci ondašnjega okraja v kratkem rešeni vseh cestnih naklad. Potovalec.

Iz Komna. 16. m. 1886. (Zp. dopis.) Dopis s komenske meje v 19. številu letošnje »Edinosti« je prav po nepotrebnem razžalil hvalevredno osebo, ki se je aktivno udeležilo veselice, koje je napravilo tukajšnje pevsko in bralno društvo »Lira« dne 21. febr. t. l.

Razun edinega dopisnikovega raporterja je bilo vse občinstvo; ki se je udeležilo veselice, z vzpohom popolnem zado-

voino. Mej ljudstvom se je celo slišalo, da tako lepe besede ni bilo še nikdar v Komnu.

Pa kaj ne bi? — saj se je ubrano in izurjeno petje možkih, kakor tudi mešanih zborov po sobani tako sladko in lepo razlegalo, da je vsem srce igralo.

V deklamaciji »Pevčeve kletve« je gospod Luznik sam sebe prekosil — akopram ni iz Lavričeve šole — on ni le gladko in razumljivo deklamoval, temuč tudi tako uneto in občutljivo, da je moč kletve vse poslušalce do živega prešinola, in še le vesela igra »Kateri bo« je se svojimi prostodušnimi burkami prebudila poslušalce iz otožnega zamišljenja, provzročena po efektu »Pevčeve kletve«. Da se je pa vesela igra prav dobro igrala, dokaz je temu obilno aplavdiranje. Da bi bila igra »pogreta rihaa«, kakor jo imenuje oni dopisun, ni res; — izmej 9 igralcev bilo jih je 7, ki je niso še nikdar predstavljali.

Nič manj pohvalno je bil sprijet pozdrav in govor, kateri je raporterju tako hudo živce razdražil. Predno objavim oni toliko napadani govor, zdise mi umestno, da povem, kako je nastalo društvo »Lira«. Ko je bilo ustanovljeno »Bralno društvo«, hoteli so k temu pristopiti tudi pevci. A ker so nekoji iz »Bralnega društva« zvedeli, da bi tudi pevci radi k društvu pristopili — domenili so se, naj se dene vstopnina na 80 kr. Gotovo da — ko so slišali naši fantje, da je treba na mesec toliko plačevati — vpalo jim je srce do »Bralnega društva«, in ker ni bilo za nje v »Bralnem društvu« prostora, ustanovili so si tedaj svoje lastno pevsko in bralno društvo »Lira«.

Pustivši torej na stran pozdrav in srčno zahvalo za udeležbo zbranega občinstva, podaje se tu po onem dopisniku v 19. št. »Edinosti« grajani govor v vsem svojem obsežku:

Slavno občinstvo! — Ako se ozremo po svetu, tedaj zapazimo velikanski napredek v vsakej stroki — v vsakej zadevi; in če pogledamo v socijalno življenje, tedaj najdemo brez števila društev, bodisi znanstvenih, umetnostnih, rokodelskih, itd. — Da so pa društva — ako jih umemo pod pravim pomenom besede — prevelike važnosti in koristi, tega mi ni treba posebej povdarjati, ker se samo ob sebi umeva.

Radi tega se je tudi v Komnu ustanovilo pevsko in bralno društvo »Lira«, kateremu je edini namen, vzgojevati in izobraževati kmetijski stan.

To koristno — če tudi od neke strani prezirano — društvo se je uže pred 10 meseci ustanovilo, in sicer pod vplivom našega za vsako koristno napravo unetega predsednika prečestitega gospod dekana, ki se ne brani preprostimi pevci občevati pod eno in isto streho.

Program je torej društvu prav lep, a škoda, da radi domačih preprirov in nesloge, ki se je posebno v zadnjem poletju ponavljala, ni bilo mogoče vsega izvrševati, kakor je bilo namenjeno. Nameravalo se je uže večkrat napraviti kakšno veselico, a radi omenjene vrazje nesloge ni je bilo mogoče izvršiti. Sedaj pak, ko so se nekoliko duhovi pomirili, ko nam veje ugodnejši veter, storili smo vander toliko, da moremo danes en malo praznovati veselilni čas.

Slavno občinstvo, in posebno dragi mi društveniki! Kaj ne bi bilo možno in našim socijalnim razmeram primerno, ko bi se večkrat tako složno sešli — kakor danes? Jaz mislim, da z nekoliko pogumom in malim žrtvovanjem dalo bi se to doseči: Stopimo torej srčno na noge, oklenimo se naše »Lire« in podpirajmo jo tako, da bodo njene sreberne strune slavo pele Stvarniku, milej domovini in rodu našemu! Pri tej priložnosti pa spomnimo se, ko vedno zvesti Slovenci, naše vzvišene vladarske rodovine, ter zaorimo jej trikratni živio!!!

Po dovršenem govoru je nastalo burno ploskanje in frenetično ponavljani živio klic na Nj. veličanstvo. Iz tu razloženega je dovolj razvidno, da ni govornik v nikakoršnem obziru prestopil meje spodobnosti in zmernosti.

Odgovarajoč torej na dopisnikovo strastno obrskovanje, s katerim je nameraval govornika pred občinstvom ponižati — povdarjati je, da ima odurno napadeni govornik vse one sposobnosti, katere njegov stan potrebuje, in da ni še nikoli se svojim uredovanjem povoda dal, da bise mu na merodajnem mestu rogali in smijali. Nasproti temu prepričano je občinstvo, da neotesani dopisnik s komenske meje, kakor tudi njegov pajdaš, ki vedno našo »Liro« ščuvata, še prav dosti poduka iz katerekizma potrebuje, in posebno poduka o krščanski ljubezni do bližnjega; sicer naj bodeta Lirina nasprotnika uverjena, da sta na merodajnem mestu uže od prejšnjih dob poznana kot puhloglava vznemirjevalca.

Omenjati je še, da je sijajnost zgore opisane veselice deputacija Tržaškega sokola poveljavala, in da je gospa gostilničarka vse svoje goste prav ljubezljivo postregla z dobrim vinom, z ukusnimi jedili, posebno pa z izvrstnimi slaščicami in rižotom, katerega je zlobni poročevalec — sram ga bodi! — neizrečeno ognjusno kvalificiral.

S Krasa 11. m. 1886. Akopram nas je odstavil pust svojih burk i veselice, ter so nastopili za kristijane ozbiljni dnevi, vendar nas zima neč zapusti, ker se vedno svoje občutljivo željo stesa v naravo. Na polji in v vinogradih je vse mrto i mraz priklepil kmetovalce na dom, kder tarnajo, da so v delu zaostali, boječ se zopetne slabe letine. Slišijo se tudi vedne pritožbe o slabih letinah in uboštvu; a ž njimi se ne opomore, ampak je treba skušati zristi ona zla, katera prevzročevajo bedo. Smelo trdim, da so veselilni odseki na Primorskem prav povoljno razveseljevali predpust se svojimi veselici, katere so vsestransko prekosile veselice prošlih let. Tudi vaške veselice niso zaostale, nego pomogli so si mladeniči z »bando« ali vsaj se »skripačema« da so zadostno se vrteči vredno obhajali predpustnice. Citalnične veselice, ne bande, tudi ne škripači ne pomogo občinstvu do blagostanja, kajti s takimi sredstvi se ljudstvo ne omika, ne blaži, tudi gmotno ne ojači, ampak kolikor toliko demoralizuje i gmotno v pogubo gazi.

Da plesne veselice ljudstvo demoralizuje, uvideva se pred plesom ob nedeljah, ko so skorej prazne cerkve, kajti mladina se išpa za ples, matere kuhajo hčeram »kofee« in drugi gredo občudovat prostor sukanja. Vedenje mej plesom in po plesu tudi ne pospešuje nikler morale, k večjemu le telovadbo.

Da godbene veselice kmetovalce, dninarje, kakor tudi rokodelce drve v pogubo, to je skušana istina, kajti one so prave limanice, na katerih marsikateremu mladeniču po več desetakov na leto obtiči, kakor tudi zdravje i možno tudi — dušno lepotičje. One tudi navduševajo hišne gospodaje, da priskrbe sebi in družini na dan vaške godbe, rešpekt, veselice. Kupico rujnega vina i boljše prigrizke nego običajno. Slišal sem tudi, da s to lepo priliko vasice na stotine več potrošijo, eni na plesiščih, drugi v krčmi in zopet na domu.

V času ko se hori kmetovalec za svoj obsto, dninar in rokodelca za hori kruhek, treba je previdnejšega razveseljevanja — ker ovače priložnosti naklone žalostne nastopke.

Ko bi hotel ovo obširno dokazati, predaljšal bi se dopis ter v zaključek kličem: Oblasti, kojim je dano skrbeti za blaginjo ljudstva, uničite ples, ker z njimi se ljudstvo gmotno i duševno kvari! Ozbiljni so dnevi živjenja.

Vanderček.

Iz Lokavca v dan sv. Josipa. Evo vam žalostne vesti spod Čavenske gore. Po dolgem bolehanji ugasnola je v 17. dan m. 1886. 32letna gospa Marija Hmeljakova, rojena Pignatari, soproga tukaj. gospoda župana, posestnika in velikega obrtnika in trgovca.

Tužno zvon v Lokavci poje, Glasno toži vžalje svoje; Solnce žaluje mlo, Za oblake se je skrilo; Ženi blagi luč ugasnila Oj sveta se poslovila, Plaka žalostno srce Solze britke nam rose.

Otročiče je premila — In soproga zapustila, Se od bratov zdaj poslavlja V hladno zemljico odpravlja. Z Bogom, z Bogom ljubezniva! Žlahti nikdar pozabljava. Angeljci naj te sprejme Tja v nebeško veselje.

Glas otočni tu se sliši Danes v vsakej ubogej hiši: Blago srce je zaspalo, Več darov ne bo dajalo. Z Bogom, z Bogom dobrotljiva! Ubogim nikdar pozabljava. Jezus duši milost daj! Vzemi jo v presveti raj.

Priti mora vsak na vrsto, Z tja so deli tebe v krsto. V zemlji boš slovenski spala, Mirno sladko počivala. Ko trobenta bo zapela, Tre-la se priroda cela, Z grobov vstali bomo vsi, Skup v nebeško slavo šli.

V 19. dan t. m. spomili smo pokojno na hladne grobove. Govori se, da ni imel Lokavec še tako velikega in lepega pogreba. Pokojna je bila vrlo čislana. Krotkost, ponižnost in darežljivost so dičile drago pokojno. Blago rajno bodo siromašni prav osobito pogrešali, koliko bolj tužni soprog, ostavljeni otroci ter prežalostna druga bližnja in daljna rodbina.

Oi blizu in daleč je prišlo mnogo odličnega naroda skazat pokojni posledno čast. Iz Ajdovščine in Šturije bila je zastopana vsa gospoda. Prav tako tudi povabljeni vsa bližnja čestita duhovščina. Šolska mladina se je udeležila pogreba v polnem številu. Na raven je bilo položeno mnogo krasnih vencev s krasnimi trakovi in napisi. Najlepsi so bili oni bližnjih sorodnikov: soproga, otročičev in bratov; mej temi se je prvi odlikoval tukajšnega občinskega odbora z napisom: »Lokavška občina žaluje po tebi vzgladna matiča. Blaga dobrotnica ubogima. Da je

bila pokojna domačinom priljubljena, to se je videlo v tem, da so bile hiše po domaćih vaseh malo da ne vse zaprte. Ljudje vsake vrste so hiteli k pogrebu. Pogreb je vodil pred g. župnik iz sv. Križa. Krsto so nosili štirje obč. odborniki. Pogrebu načelnik je govoril tužno nadgrobnico. Marsikdo je poročil vročo solzico po blagej pokojni. Kakor v življenju, tako se je tudi po njenej smrti ubogim delila miloščina.

Zdaj zagrznena v hladnej domačej zemlji spi v Gospodu, čakajoč velikega poslednjega dneva, da vzkresi od mrtvih v večno slavo.

Malilošinj, Kvarnerski otoki
15. marca 1886. Redko, zelo redko kedaj se nahaja kak dopis v slovenskih novinah od teh strani obalov tužne Istre. Temu pa ni uzrok narodno spanje, kajti zavest in narodna probujenost se je začela tudi pri nas polagoma razcvetati, ter proti i k ljubu vsem zaprekan naših narodnih sovragov mora s časom le vendar pravica zmagati, ter Slovanu, naravnemu gospodarju teh pokrajin, upati je boljše bodočnost.

Istina je gotovo, da nismo še v ugodnem položaju za narodno reč, a vendar ne moremo tajiti, da nismo za korak dospeli do zaželene enakopravnosti i narodnih naših pravic. 8. februarja je volil tretji mestni volilni razred, agitacija je bila velikanska, naši narodni dušmani so sve žile napeli, da le do zmage dospo, ali volilci se niso dali več oslepiti na sladke judežve obljube, ter so možko in kompatno volili kandidate, ktere jim je priporočal odbor skromne patrijotične stranke. V drugem in tretjem razredu zmazala je tudi ogromna večina omenjene stranke, tako da ima sedaj popolno večino v mestnem starešinstvu (zboru). 3. marca pa je bila volitev novega nadžupana i bil je enoglasno izvoljen g. Matija A. Vidulič, mož poštenjak, bogaboječ i poznan, da spoštuje i ljubi pravice tlačnega, tako tudi naše tužne raje (i to je tudi zagotovil v svojem programu). Za svetovalce so bili izvoljeni gospoda Gladulič, Mirković, Gjurovič i Kozulič, vsi poštenjaki i če ne ravno rodoljubi, vendar se ne prištevajo k italijanskej stranki, ter se smatrajo sami, da so Hrvati.

S to zmago je propadla i upati smemo za vedno skrajna liberalna italijanska stranka, pristaja i reditarjev i sodrugi della Societa politica istriana; upamo po pravici, da se sedaj žalostne razmere na narodnem polju tudi v tem mestu (mesto stare Liburnije) na bolje obrnejo, ter da narodni jezik, katerega govori vse prebivalstvo, jezik je bil pred maloveč nego 20 leti kot razbojnik popolnoma iz šole izgnan, zopet na svoje mesto stopi.

V soboto 6. marca smo imeli na tem otoku v Velomseu (Luisingrandu) redko in impozantno slavnost. Prihod Njih. ces. Vzišenosti nadvojvode Karola Stefana in visoke Njegove soproge, nadvojvodinje Marije Tereze toskanske, katera sta se na 28. febr. v Beču poročila. Znano je, da je nadvojvoda lansko leto kupil palačo v Velomseu in jo potem premenol v svoj častni dvor (Villa arciduciale). O tega časa se mu je ta kraj tako priljubil, da ga je prvega po svojem zaročenju z svojin pohodom počastil in izbral za »medeno lunco. Priprave za sprejem so bile velikanske, trije lepi slavoloki, mej kojimi oni na glavnem trgu, so bili dovršeni elegantno i taktno, ulice i hiše, z jedno besedo vse mesto je bilo praznično preoblečeno, nije bilo hiše, kder ne bi vihrala avstrijska narodna zastava. Stari grad (torre degli U-cochi) kakor ga imenujejo, delal je prav veličasten prizor. Ob 1. popoldne je naznanilo pritkovanje zvonov i strelanje toplicev, da se bliža c. kr. jaht »Fantazija«, katera je uro kesneje vrgla kotve v luki zunaj mesta. Nj. visokosti so se tedaj izkrcali v elegantni čolnici, pripravljeni od tukajšnjega c. kr. pomorskega glavarstva, spremljeni od c. kr. okr. glavarja Trukse, c. k. glavarja pomorske luke Morine i grofa Korinske ga. Mej gromovitim i živio, bura i eviva-klici se je pomikal majestetno čoln velikemu paviljonu, kder je Nj. visokosti sprejel s primernim nagovorom mestni župan Letič, na kar sta se visoka gosta za ta velikanski sprejem i navdušenost ljudstva presrečno zahvalila, mej kojimi tudi to le izrazil: »Un si inaspetato e imponente ricevimento ci conturbas. Od tu so se Nj. visokosti napotili mej nepretrgljivimi živio, eviva i hurak-klici v farno cerkev, kder ju je mestni župnik Stuparič na vratih po obredih rimske cerkve (kakor je pristojno udom vladne hiše) sprejel. Ganiljivo se je vsacemu pri sreju storilo, videčemu visoko gospe pred altarjem klečečo v molitvi plačočo. Iz cerkve ste se Nj. Visokosti mej ogromno množico ljudstva (gotovo nad 7 tisoč) vrnoli v svojo vilo, navdušenost ljudstva pa je dospela do skrajne meje. Visoka gosta živo ganjena takega patrijotizma, zahvaljevala sta v enomer navdušenemu ljudstvu, zvečer pa je bilo mesto in luka solčno razsvitljeno z umetelnimi ognji, navdušenost ljudstva je trajala še vedno i dospela do vrhunca v prvi fanatizem, ko sta visoka gosta ob 7 i pol uri stopila nenadoma iz svoje vile, ter mej baklado

mesto pohodila, ljudstvu se pokazati i zahvaliti se za tak patrijotizem.

Nadvojvoda Karol Stefan je jako popularen i smelo se mora priznati, da je on sedaj to, kar je bil rajski i prerano umrl nadvojvoda Maksimilijan, on je še mlad, ima še le 26 let, ter je sedaj pri mornarici kot major, tedaj po pravici, da se primorsko prebivalstvo toliko navdušuje in upa v Njegovo prihodnost. Razjasniti bi Vam imel tudi oficijelni sprejem v Malem Lošinju ali se bojim, da bi Vam prostora zmanjkalo, ako Vam bo drago, hočem prihodnje natančno opisati, toliko več, ker zadnje dni t. m. ali prve aprila obišče visoke goste tudi Njih. vzišenost prestolnik Rudolf z svojo visoko soprogo nadvojvodinjo Stefanijo, katera oha se sedaj na otoku Lakroma v Dalmaciji mudita. Sprejem, to je gotovo, bode veličasten tedaj na svidenje).

Jako drago; prosimo večkrat kaj z skrajnih mej naših dežel.

Domače in razne vesti.

Tržaškega župana vmeščenje. Minolo soboto popoldne, kakor smo uže zadnjič omenili, uvelo se je od cesarja potrjeni mestni župan dr. Baz. xoni, v častno svojo službo. Zbrala se je uže dalj poprej velika množica ljudstva na velikem trgu pred mestno hišo in galerije mestne zbornice so bile natlačene, občinski svetovalci pa črno oblečeni. Ob dvanaestih je odprl prvi županov namestnik, dr. Mozes Luzzatto sejo, potem pa se je prišel do prihoda c. kr. deželneega namestnika, ki je k malu potem prišel v spremstvu župana Bazzonija in svetovalca deželneega namestništva prof. Giovanelli. Gospod deželni namestnik je stopil na vzvišje ter naznanil, da je cesar volitev župana dr. Bazzonija 15. marca potrdil. On je pozdravil novi mestni zastop ter opomnil, da bo njegovo delovanje za skupno blagost le tedaj uspešno, ako ga bodo vodili tisti domoljubni čuti, pe katerih bo mogoče vsem, brez razločka strank, sodelovati, in sme se občinski svet kakor doslej, tako tudi v prihodnje pri svojem občno koristnem prizadevanju zanašati na zdano vladno podporo. Na zadnje je deželni namestnik čestital županu k Najvišjej potrditvi ter ga z pri-segel. Potem so z galerij zadoneli burni klici: »Eviva il nostro Podestata

Župan je v svojem odgovoru najprej deželneega namestnika prosil, naj položi njegovo najsrčno zahvalo za Najvišjo potrditev pred cesarski prestol ter se zahvali v svojem in v imenu občinskega zastopa za zagotovljeno vladno podporo; on pravi, da je uverjen, da bosta občinski svet pri vseh sklepih vodila državna ustava in mestni ustav, in ako bi se vendar pri razlaganju in rabi zakonov pokazale različne misli, naj vlada v tem nikoli ne vidi sistematične opozicije, in župan se nadeja, da bo v zboru vedno vladala popolna zloga, kateri vzgled bo gotovo v občno blagostanje vplival na prebivalstvo vse dežele.

Nato je deželni namestnik zbornico zapustil in spremil ga je župan; ko pa se je ta zopet vrnil, pozdravil ga je prvi županov namestnik dr. Luzzatto v imenu mestnega zbora, kazoč na njegova dozdajnja dela i na ona, ki ga čakajo v prihodnje ter naglašal zaupanje, katero ima prebivalstvo na župana. Župan se zahvali in seja se konča.

Na dan svojega vmeščenja je izdal gospod župan tudi nek proglas italijanskemu prebivalstvu mesta Trsta, ker proglas je v edinem italijanskem jeziku in govori tudi le o mestu Trstu, okolice pa ni z eno besedo ne omenja. V tem proglasu naznanja gospod župan, da je cesar njegovo vovtev za župana potrdil da je bil danes vmeščen, on pozdravlja svoje someščane ter obča, da jih bo vedno vredno zastopal, da bo skrbno varoval njihove moralne interese, pravice narodnosti (samo ene), samouprave in svobode. Glede gmoitni interesov bo njegova skrb, da bo občinska uprava v redu in da se ohrani enakotežje pri dohodkih in troških. Potreba boe posebne skrbi za pospeh javnega poduka, za stavbe, javno varnost, lepašnje mesta in javno milosrčnost. Najsvetejša naloga novega mestnega sveta pa bode skrb za zdravje, da se odpravijo glavni vzroki, vsled katerih je postalo mesto nezdavno. Nazadnje prosi župan, naj ga meščani pri teh nalogah podpirajo, ker le potem bode vspeh gotov in to store tem, da se prostovoljno podvržejo zakonu, da bodo skrbeli, da se bo širila ljubezen do reda in miru in da se strasti ne bodo kazale, ampak da bo vladala splošna zloga mej prebivalci ljubeega našega Trsta.

Gosp. profesor Franc Levec, ki se naj uči na višej realki v Ljubljani in ureduje leposloven list Zvon, odličen in mnogozaslужen rodoljub, imenovan je c. kr. šolskim nadzornikom za radolski okraj.

Razpisana je štipendija rajnega kanonika Stančiča z letnim zneskom 64 gl. Učivati jo morejo učenci ljudskih šol in gimnazij, in sicer imajo prednost

sorodniki ustanovitelja, potem oni, ki so mu v svaščini, in ako bi taci ne bilo, najvrednejši, ki obiskujejo šole na Goriskem. Prošnje se imajo vložiti do 20. aprila pri c. k. deželnem namestništvu v Trstu.

Razpisane službe. Pri ljubinskeji občini služba vodje občinske straže z letno plačo 550 gl. In opravo, potem službi dveh občinskih stražnikov s plačo 240 gl. in opravo. Natančneje se pozve v tamošnjem občinskem uredu. — Pri c. k. deželnem sodišču v Trstu služba sodnega služabnika z letno plačo 300 gl. in pravico na višjo plačo 350 gold., 159 gold. službene doklate in opravo. Prošnje se imajo vložiti do 20. aprila pri načelništvu c. k. deželneega sodišča v Trstu.

Tržaške veterinarsko društvo bode še enkrat poskušalo s podpornim oddelkom za bolnike. Ne vemo, ako bode ta pot kaj srečnejše od prvikrat, ko je moralo odpraviti podporni oddelek.

Morski hospic za škrofulozne otroke bodo Dunajčani zidali v Gradu. Ker uže obstoji en tak hospic, bode torej mesto Grado dobilo še en večji zavod.

Vabilo na koncert, katerega priredi g. Gjuro Nedelković, rodom Crnogorec, operni pevec (l. bariton) s prijaznim sodelovanjem pevskega zbora del. podpor. društva, gospice Olge Lafont, umetnice na glasoviru in več diletantov in diletantinj, v nedelo dne 28. marca 1886. v dvorani »Slovanske čitalnice« (Monte verde). Spored: Antun Förster: Sokolska, poje zbor. — F. Lortzing: Car i tesar, poje koncertant. — J. Raff: Giulietta-Romeo, Val. Gounod, svira gospica Olga Lafont. — Krilan: Smrt cara Samuela, deklamuje gospica Anica Kobalova. — Rossini: Velika arja iz opere »Barbir iz Sevilje, poje g. koncertant. — J. Lisinski: Moja ladja, poje četverošpev. — Kreutzer: Jedna noč v Granadi, veliki spev, poje g. koncertant. — L. M. Gottschalk: Gaziquade Caprice, svira gospica Olga Lafont. — F. S. Villhar: Ružica, samospev za sopran, poje gospica A. Piano. — C. J. Umlauf: Erinnerung an Ems, veliki koncertni komad, svira citre g. F. Hostnik. — J. Skraup: Gdje stanek mej, poje koncertant. — Iv. pl. Zajc: Kolo, poje zbor. Ustopnica 50 novcev za osebo. — Začetek ob 8 uri zvečer. Na glasoviru spremlja iz posebne prijaznosti g. Ivan Lafont, profesor godbe. Polovica dohodka je namenjena pokojniškemu zalogu delalskega podpornega društva, radi tega se prostovoljni darovi hvaležno sprejmo.

Tržaške novosti:

Darovi. Za olepšanje čestite stolne cerkve sv. Justa se je ustanovilo posebno društvo, kateremu je došlo uže mnogo denara in te dni je poslal v ta namen nek neimenovan 200 gl., predsednik pomorske vlade, vitez Alber pa 500 gl.

V morje padel je sinoči težak Ivan Pregarc iz sv. Alojzija, ker je bil pijan. To se je dogodilo na molu sv. Karola, in ker je drug težak to videl, rešil je pijanega kolega gotove smrti.

Samomor? Sinoči ob 9 uri sta našla 2 mornarja v morju poleg mola del sale mrtvo truplo kakih 50 let starega nepoznanega moža, po obleki in obližju soditi italijanskega padrone di barca (ladjevladnika). Truplo so odpeljali k sv. Justu. Danas sliši, da je v istini nek lastnik ital. male ladije, ki je tukaj zakotvena.

Štrašna nesreča. Dve sestri Zamberlan, rojeni v Ronkah, ena 16letno, druga 20letno dekle, ste služili skupaj v eneji hiši pri nekej gospodi v ulici Fontanone. V petek je bil god gospodarja in torej gostija v hiši. Dekleti, ki niste nikoli pili vina, ste tisti večer preveč v glažek pokukali in najbrže predobro razpoloženi šli spat. Ležali ste skupaj v malej sobici. Pa v petek ste zaspali ne da bi bili vgasnoli svetilnico polno petrolja, katera je gorela poleg postelje. Najbrže se je ena obeh sester kaj prevračala in preobrnila tudi petroljko, vsled česar je bila v hipu vsa sobica v plamenu; ogenj se je hitro širil, tako sicer, da je bila k malo vsa hiša po koncu. Ogenj so po težkem delu zadušili, ali obe dekleti so našli strašno opečeni. Obe lepi dekleti so odpeljali v bolnico, kder sti drugi dan po hudi muhah obe umrl. Previdnost s petroljem!

Požar. V nedeljo popoldne se je začelo kaditi iz zaprte prodajalnice g. Valentsiz-a v ulici S. Giovanni. V hipu so bili ognjegasci na mestu, prodajalnice so se silo oopri in vgasili močen ogenj, kateri je nekda škodo napravil za 1200 gl.

Policijsko. 71. letni mešetar Marka Bajc iz Hrušaja je včeraj v pijanosti tako razsajal na trgu pred veliko vojašnico, da ga je policija morala gnati v zavetje. Zarad razsajanja je policija zaprla tudi nekega Naceta iz Irlje in neko lehkotživko iz Reke, zarad klatenja pa nekega še mladega Francelna iz Ljubljane. — Postopači pa le islijo v Trst. — Ujeti so uže družega mačka sem došlega iz obljubljene dežele, ki je zlatarjem kradel prstane in drugo zlatenino. 14letna kleparskega učenca Ferdinanda Mozetiča so zaprli, ker je v prepriu nekega Vojčiča, čevljarkega učenca z nožem nevarno ranil. Tržaška odgojal — Dva sodarja rojena v Vipavskij dolini,

nek Trošt in nek Štibil, sta bila v nedeljo v gostilni sodarja Tomšiča, pa čpete odnesla, kadar je bilo treba plačati. Zato pa denes sedita. — Neznani tatovi so vdrl v nedeljo v noči v prodajalnico čevljarja Lehana v Riborgu ter oinesli obuvala za 24 gl. Na enak način so hoteli vdrti najbrže isti v prodajalnico čevljarja Renčija ulici Rosario, pa jih je preplašila policija. Dva tička, nekega Bezeka in nekega Freibauerja pa je policija ujela, ko sta ravno hotela iz neke prodajalnice odnesti raznih vrvi.

Rojanski pevski zbor napravi jutre, na praznik M. B. izlet v Piščance. Izleta se vdeležé tudi tržaški pevci in mnogi drugi rodoljubi. — Jutre torej hajd v Piščance, kder je prav dobra domača kapljica.

Povodnji se je letos bati, ker po gorah leži zelo veliko snega, in če naglo pritisne gorko južno vreme i morebiti še dež, razsajali bodo hudo gorski hudourniki. Iz Prage se uže poroča, da je Veltava tako narasla, da se je bati povodnji ob njenih bregovih. Okoli Prage stoji uže polja pod vodo in iz več hiš so se morali ljudje izseliti. Tudi iz Rakonice je prišla vest, da se je voda vanj vdrla.

Notranjska posojilnica v Postojni, imela svoj redni občni zbor dne 28. marca 1886. ob 5 uri popoldne. Dnevni red: 1. Nagovor ravnatelja. 2. Poročilo blagajnikov. 3. Poročilo nadzorovalnega odbora. 4. Volitev ravnateljskega odbora in sicer: a) ravnatelja, b) blagajnika, c) kontrolorja in d) 2 namestnikov. f) Volitev 6 članov v nadzorovalni odbor. 5. Predlogi društenikov.

Sadjejece opozorujemo na razglas slapenske sadjarske šole v današnj naši številki.

Čez Predel je cesta uže teden dni zaprta, kar se je nad Rabliskim jezerom udrl velik plaz snega. Vrh Predela je snega nad poldrug seženj na debelo.

Pevsko in brajno društvo »Lira« v Komnu, vabi vse svoje ude in prijatelje k občnemu zboru, ki bode v nedeljo dne 28. t. m. precej po popoldanski službi božji v svojih prostorih. Dnevni red: 1) Polaganje računov, 2) Volitve novega odbora in 3) Razni predlogi.

O izbor.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Uzroki socialne mizerije. *)

Da je delo dobro plačano, treba je poizveljaviti, podvzetljivosti pa si ni mogoče misliti brez kapitala. — Kapital oploduje delalno moč človeškega društva in delo in kapital skupaj sestavljata krv društvenega življenja.

Ta društvena ali socialna krv pa postane slaba in društveno življenje nezdavno, ako ni harmonije mej obema tvornima elementoma, namreč mej kapitalom in delom. Dandenes pa je prišlo do tega, da se res nahajamo v nekej socialnej krizi in te krize so mnogo krive države same.

Država je se svojimi mnogimi potrebami in mnogimi dolgovi postala nehoté konkurent dela, ona absorbira vse polno kapitala, katerega zopet izda za manj produktivne troške, ona torej državnemu životu odjemlje preveč snovi, iz katere je po nekoliko sestavljena kri v državnem, oziroma društvenem organizmu, in zato je ta kri postala nezdavna, in postel je nezdav tudi ves socialni život.

Mi opazujemo uže mnogo let, da se mala obrtnija in tudi mala trgovina mora umikati velikej; velika akcijska društva in sploh veliki kapitali je dobil skoro vso obrtnijo v roke, produciral je na debelo, torej mnogo, vsled česar so začele cene padati, in kar je pred 20 leti stalo f. t. — denes stane 20 soldov, ali tudi po takih cenah uže ne ide več s prometom, preveč se producira in delalec in mali obrtnik ne more več toliko konsumirati, kolikor bi bilo potrebno, da bi denes vse fabrike delale in vsem delalcem dajale dobrega zaslužka. Produkcija ni torej v pravej razmeri s konsumom in to napravlja nezdavno društveno stanje. Veliki kapitalisti nalagajo svoj denar navadno kolikor mogoče na gotovo in za najgotovjše derže navadno akcije železnic in drugih podjetnih društev in pa državne obligacije. — Veliki kapitalisti se denes zadovolé z majhnimi obrestmi le da je kapital zavarovan, tako vsaj navadno pravijo. Ali vsled tega pomanjkuje kapitala za manjše obrtnike, mej katerimi je navadno in naravno največa podjetljivost, marljivost in znajdljivost. Denes velja le na debelo in veliko producirati in po ceni prodajati; to pa ne more več pojedini stori, ampak manjše kapitale prav naravnin magneti nase poteza veliki kapital, kateri sicer upliva na nižjo ceno, ali na drugo stran uničuje zmogčnost konsumentov in to zarad prevelikega napenjanja produktivne moči.

(Dalje prih.)

*) Predavanje g. V. D. v del. podp. društvu dne 21. t. m.

